

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

2016

Ivana Pejřimovská

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

STUDIUM V OBLASTI PEDAGOGICKÝCH VĚD –
SPECIÁLNÍ PEDAGOGIKA

KOMBINOVANÉ STUDIUM

2014 – 2016

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE

Ivana Pejřimovská

Výchova a vzdělávání dětí v DDŠ

Praha 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená závěrečná práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 29. února 2016

Jméno autorky.....

Anotace

Závěrečná práce Výchova a vzdělávání v DDS se zabývá problematikou vývoje výchovných ústavů, zamýšlí se nad tím, jak fungovaly v minulosti a jaký je aktuální pohled. Přibližuje současné pojetí zákona, který se touto tematikou zabývá. Dále jsou popsány nejčastější příčiny poruch chování a jejich klasifikace. Práce se konkrétně zaměřuje na podrobný popis dětského domova se školou, který se nachází na území hlavního města Prahy. V praktické části podrobně rozebírá případovou studii dívky, která v tomto zařízení strávila tři roky a následně byla svěřena do péče dalšího výchovného zařízení.

Klíčová slova

Dětský domov se školou, etiologie a klasifikace poruch chování, etopedické zařízení případová studie.

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	6
1. ETOPEDIE	7
1.1. ETOPEDIE JAKO VĚDNÍ DISCIPLÍNA.....	7
1.2. PŘEDMĚT ETOPEDIE.....	7
1.3. ETOPEDICKÁ ZAŘÍZENÍ.....	8
1.4. HISTORIE ETOPEDICKÝCH ZAŘÍZENÍ.....	8
2. LEGISLATIVA ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ PRO ÚSTAVNÍ A OCHRANNOU VÝCHOVU ..	10
2.1. ZÁKON Č. 109/2002 SB.	10
3. PORUCHY CHOVÁNÍ	11
3.1. ETIOLOGIE PORUCH CHOVÁNÍ	11
3.2. KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ	12
3.2.1. Členění poruch chování podle stupně závažnosti, obsahu a forem	12
3.2.2. Poruchy chování z hlediska agresivnosti:	14
3.2.3. Specifické poruchy chování	15
3.3. PREVENCE, NÁPRAVA	15
4. DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU	16
4.1. DDŠ, SVP A ZŠ, PRAHA 2, JANA MASARYKA 16.....	16
4.1.1. Organizační struktura DDŠ (viz příloha A)	17
4.1.2. Budova DDŠ (viz příloha B)	17
4.1.3. Preventivní program DDŠ proti sociálně negativním jevům ve společnosti	18
4.1.4. Základní škola	18
4.1.4.1. Rozvrh hodin	20
4.1.4.2. Komunikace s rodiči	20
4.1.5. Komunitní setkání	20
4.1.6. Středisko výchovné péče	22
PRAKTICKÁ ČÁST	23
5. PŘÍPADOVÁ STUDIE	23
5.1. KRISTÝNA.....	23
5.1.1. Rodinná anamnéza	23
5.1.2. Osobní anamnéza:	24
5.1.3. Školní anamnéza	26
5.1.4. Zhodnocení chování a školní práce během pobytu v DDŠ	29
5.1.4.1. Hodnocení chování	29
5.1.4.2. Školní hodnocení.....	30
5.2. SHRNUÍ PŘÍPADOVÉ STUDIE	31
ZÁVĚR	32
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	33
SEZNAM ZKRATEK	34
SEZNAM PŘÍLOH	35

ÚVOD

Základní školy navštěvuje stále více dětí s různými handicapy. Bohužel přibývá i dětí s výchovnými problémy. Jde o děti, jejichž chování nerespektuje sociální normy na úrovni, která odpovídá jejich věku a rozumovým schopnostem. Jedním z důvodů tohoto problémového a obtížně zvladatelného chování bývá velmi často nefunkční rodina, kde dítě strádá jak po materiální, tak po citové stránce. Děti trpící závažnými poruchami chování bývají umístěny do různých výchovných zařízení. Cílem umístění je předcházet dalším problémovým situacím a snaha o osvojení si nových vzorců chování a jednání.

Vzhledem k tomu, že již devátým rokem pracuji v Dětském domově se školou jako učitelka všeobecně vzdělávacích předmětů, je mi tato problematika velmi blízká, a proto jsem se jí rozhodla věnovat v závěrečné práci. Závěrečná práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části je objasněn pojem etopedie, představena různá etopedická zařízení. Práce se zamyslí nad trendy ústavní výchovy v minulosti a v současné době, poukazuje na zákony, které se touto tematikou zabývají. Dále jsem se zaměřila na vytvoření přehledu základních poruch chování, díky nimž jsou děti umísťovány do výchovných zařízení, která jsou v práci představena. Praktická část je věnována případové studii dívky, se kterou jsem byla tři roky v kontaktu jako třídní učitelka.

1. ETOPEDIE

1.1. ETOPEDIE JAKO VĚDNÍ DISCIPLÍNA

Etopedie (z řec. *ethos* – mrav, *paidea* – výchova) je jednou ze součástí speciální pedagogiky, která se zabývá rozvojem, výchovou, vzděláním a výzkumem sociálně narušené mládeže – obtížně vychovatelné. Původně byla tato problematika zahrnuta v oboru psychopedie, k osamostatnění došlo až v r. 1969.

Etopedie úzce spolupracuje i s ostatními vědními obory jako je

- pedagogika, psychologie, patopsychologie;
- sociologie, etika, axiologie (teorie hodnot);
- psychiatrie, neurologie, genetika;
- filosofie, politika, právo, kriminologie, penologie.¹

1.2. PŘEDMĚT ETOPEDIE

- otázky morálního formování, ovlivňování osobnosti jedince s poruchami chování
- etiologie vzniku mravní narušenosti (jak, kdy, proč, intenzita)
- prevence (předcházení, aby defekt nepřerostl v poruchu sociálních vztahů)
- profylaxe (ochrana před možným vznikem podmínek, přístup při vzniku podezření)
- determinologické otázky oboru (co prioritizuje, co je základní a určující a proč)
- systém školských institucí v dané sféře speciálně pedagogické péče
- obor a ostatní vědní disciplíny
- spolupracující instituce (orgány sociálně právní ochrany dětí, soudy, Policie apod.)²

---

¹ Slomek, Z. Etopedie, str.6

² http://www.zsf.jcu.cz/cs/vzdelavani-a-studium/studijni-programy-obory-kurzy/podpurne-studijni-texty/rpb/kss/specialni_pedagogika_etopedie-opora.pdf

1.3. ETOPEDICKÁ ZAŘÍZENÍ

Mezi etopedická zařízení patří:

- diagnostické ústavy - na základě komplexní diagnostiky umísťuje děti do dětských domovů, dětských domovů se školou nebo do výchovných ústavů
- dětské domovy se školou - zajišťuje péči o děti:
  - s nařízenou ústavní výchovou, mají – li závažné poruchy chování, nebo které pro svou přechodnou či trvalou duševní poruchu vyžadují výchovně léčebnou péči;
  - s uloženou ochrannou výchovou;
  - jsou – li nezletilými matkami – s nařízenou ústavní výchovou či uloženou ochrannou výchovou – (spolu s jejich dětmi, které nemohou být vzdělávány ve škole, jež není součástí dětského domova se školou)³
- výchovné ústavy – pečují o děti starší 15 let se závažnými poruchami chování, u nichž byla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova, do VÚ může být umístěno i dítě mladší 15 let, pokud má uloženou ochranou výchovu a jeho chováním natolik závažné, že nemůže být umístěno v DDŠ⁴
- střediska výchovné péče (viz dále).

Děti do těchto zařízení (DDŠ a VÚ) přicházejí většinou na základě soudního rozhodnutí. Následně se zde uskutečňuje náhradní rodinná a výchovná péče. Cílem je předcházet vzniku a rozvoji negativních projevů chování dítěte nebo narušení jeho zdravého vývoje, zmírňovat nebo odstraňovat příčiny či důsledky vzniku poruch chování a přispívat ke zdravému vývoji osobnosti.

1.4. HISTORIE ETOPEDICKÝCH ZAŘÍZENÍ

Již od 17. století začaly vznikat první instituce, které se soustředily na péči o výchovu obtížně vychovatelné mládeže. Nejstarší výchovný ústav v České republice vznikl v roce 1848 ve Střelčanech jako „Opatrovna pro padlé chlapce“. Vznik dalších ústavů se datuje ke konci 19. století.

---

³ Zákon č. 109/2002 Sb.

⁴ Slomek, Z., Etopedie, str. 48

Základní znaky tehdejší ústavní výchovy

- *Idol centrálního řízení a závazné metodiky. Typická byla naprostá kontrola. Správné bylo jen to, co vycházelo seshora a bylo v souladu s ideologií strany.*
- *Idol defektu osobnosti. Nálepkování klientů a negativní, nadřazený přístup k těmto klientům ze strany všech pracovníků ústavu i celé společnosti. Zbavit se této negativní nálepky bylo takřka nemožné.*
- *Idol přestavby osobnosti. Nekritický pedagogický optimismus, který se řídil heslem, že každý je převychovatelný a tvárný, bez ohledu na vrozené dispozice apod.*
- *Idol dysfunkční rodiny. Zpřetrhání vazeb s rodinou a prostředím, ze kterého klient pochází, jelikož rodina je považována za příčinu problému klienta.*
- *Idol kolektivu jako terapeutického činitele, který umožňoval snadnější manipulaci s lidmi. Nerespektování individuality jedinců, jejich názorů.*
- *Idol profesionality dosažené formálním vzděláním. Za kvalifikovaného pracovníka k práci s jedinci s poruchami chování byl považován ten, kdo měl nejvíce vědomostí a titulů. Nebyl brán zřetel na osobní dispozice a zájem o práci v sociální sféře. Více by se však měl brát důraz na osobnostní základ, který žádné vzdělání nemůže plnohodnotně nahradit.*
- *Nedostatečná práce s málo zkušenými profesionály v jejich začátcích, absence supervize v praxi vychovatelů.*
- *Za jedinou možnou inovaci je považována přestavba ústavů a snížení počtu klientů, což je dobrá myšlenka, avšak z ekonomického hlediska je v rámci celé republiky neproveditelná. Na tento fakt se tedy odborníci odvolávali místo toho, aby se snažili využít potenciálů klientů, změn ve stylu řízení a lepší organizace práce, které nevyžadují mnoho finančních prostředků, ani náročné přestavby.⁵*

Trendy dnešní ústavní péče:

- *zvyšování profesních nároků na vychovatele (na odbornou způsobilost, vzdělání a osobnostní vlastnosti),*
- *zmenšování ústavů, přibližování ústavní péče péči v rodině,*
- *otevírání ústavů vůči okolní komunitě, společnosti, přesouvání aktivit, které dříve byly provozovány výhradně na ústavní půdě do mimoústavního prostředí,*

---

⁵ Kerelová, M. Komunitní systém v resocializačních zařízeních pro adolescenty II, str. 14

- vznik alternativních zařízení,
- snižování hranice mezi ústavní a ambulantní péčí, kombinace obou možností,
- individuální přístup, důraz na dobrovolnost klienta, respektování osobnosti klienta, využívání jeho kompetencí,
- změna zevnějšku a interiéru ústavů, snaha o vytvoření příjemného prostředí pro život klientů,
- podíl klientů na rozhodování (např. o programu dne),
- změna přístupu vychovatelů ke klientovi, snahy o vytvoření přátelské a vstřícné atmosféry, velké osobní nasazení profesionálů.⁶

2. LEGISLATIVA ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ PRO ÚSTAVNÍ A OCHRANNOU VÝCHOVU

2.1. ZÁKON Č. 109/2002 SB.

V současné době platí **zákon č. 109/2002 Sb.** o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních. Zákon platí od 1. července 2002 a byl novelizován zákonem **č. 383/2005 Sb.**, který nabyl platnosti 1. prosince 2005. Cílem novelizace je zkvalitňovat a vylepšovat systém náhradní rodinné péče.

Zákon č. 109/2002 Sb. pojednává o činnosti zařízení, ve kterých se provádí ústavní a ochranná výchova. Vymezuje práva a povinnosti zařízení vůči nezletilému dítěti a vůči právnímu zástupci dítěte.

Zákon je rozdělen na čtyři části.

První část je dále rozdělena na sedm hlav. Druhá část pojednává o změně zákona č. 94/1963 Sb. o rodině, ve znění pozdějších předpisů. Třetí část pojednává o změně zákona č. 76/1978 Sb., o školských zařízeních ve znění pozdějších předpisů. V poslední části je uvedena účinnost zákona.

Zákon se zabývá účelem a působností školských zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy pro preventivně výchovnou péči. Zařízení jsou zde postupně rozdělena na diagnostický ústav, dětský domov a dětský domov se školou a výchovný ústav. Všechna tato zařízení jsou postupně definována a charakterizována.

---

⁶ Kerelová, M., Komunitní systém v resocializačních zařízeních pro adolescenty II., str. 14 - 15

Zákon zabývá právy a povinnostmi zařízení vůči dětem, ale i sankcemi, které hrozí za jejich nesplnění. Vysvětluje práva a povinnosti ředitelů zařízení, dále práva a povinnosti osob, které jsou za děti odpovědné.

Zákon uvádí školské zařízení pro preventivně výchovnou péči. Preventivně výchovná činnost je poskytována pedagogickými pracovníky buď v diagnostickém ústavu nebo ve středisku výchovné péče, a to formou ambulantních, celodenních nebo internátních služeb. Je určena zejména dětem s poruchou chování, kterým nebyla nařízena ústavní ani ochranná výchova.⁷

Důležitá je vyhláška **č.438/2006 Sb.**, která upravuje podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

3. PORUCHY CHOVÁNÍ

3.1. ETIOLOGIE PORUCH CHOVÁNÍ

Etiologie poruch chování zahrnuje tyto faktory:

- **biologické**
- **psychologické**
- **sociokulturní**

Tyto faktory se podílejí na rozvoji poruch chování v rámci vývoje jedince v různých obdobích různou měrou.

Mezi **biologické** faktory řadíme genetické dispozice, které se projevují zejména na úrovni temperamentu a které mají vztah k odchýlné funkci autonomního nervového systému. Na této úrovni může jít o organické poškození nebo oslabení CNS, projevující se typickou emoční labilitou, impulzivitou a nedostatečnou seberegulací.

V rámci **psychosociálních** faktorů je vliv rodiny zcela primární v raných etapách vývoje a s narůstajícím věkem dítěte klesá. Kolem 11 roku se dítě začne začleňovat do širšího sociálního prostředí, především školy a následně vrstevnické skupiny. Výrazným rizikem bývá deprivace prostředí, prožité trauma, hyperaktivita, nebo také jazyková

---

⁷ Zákon č. 109/2002 Sb.

bariéra. Podle příčin lze hovořit o poruchách chování, které jsou **psychologicky** podmíněné. V případech citové deprivace mívají nevědomou motivaci hledání náhradního uspokojení (př.: vyjádření potřeby upoutat na sebe pozornost, touha po uznání), nebo mohou být v případech akutní tíživé situace a v stavech vyjádřené formou volání o pomoc, s možnými projevy paniky. V takovýchto situacích dítě jen stěží dokáže vysvětlit svoje chování jeho disociální činy, které nebývají vědomě směřovány k uspokojení jeho potřeb. Typickým znakem bývá emoční nezralost a zvýšená míra úzkosti. Naopak u poruch chování na bázi disharmonického vývoje osobnosti se dítě zaměřuje na okamžité uspokojování svých momentálních potřeb, průvodním jevem bývá snížená schopnost navazovat blízké osobní vztahy, citová plochost, impulzivita.

Zcela samostatnou kategorií z hlediska příčin chování mohou tvořit **tzv. rodinně podmíněné poruchy chování**, kdy si dítě od rodičů osvojuje nesprávný, patologický vzorec chování nebo získává funkci obětího beránka v rodině, kdy neschopnost rodiny otevřeně komunikovat a řešit své problémy jsou sváděny na chování a vlastnosti dítěte, což přináší na jeho úkor rodině zisk v udržení křehké rovnováhy.⁸

3.2. KLASIFIKACE PORUCH CHOVÁNÍ

3.2.1. Členění poruch chování podle stupně závažnosti, obsahu a forem

Disociální chování - nepřiměřené, nespolečenské, dá se zvládnout běžnými pedagogickými postupy, bývá přechodné. Toto chování může souviset s typickými projevy některých věkových období⁹. Jde o tyto projevy chování:

- vynucování pozornosti
- školní problémy a kázeňské přestupky proti školnímu řádu
- zlozvyky - negativní vzorce chování, které vznikají při určité činnosti a jsou provázeny silnou potřebou (okusování nehtů, vybírání si v jídle, čtení novin při jídle, jídlo v noci, při spaní se nechat držet za ruku, kouření, alkohol, nepořádnost, nedochvilnost, nezodpovědnost, vyvolávání k konfliktů s okolím)
- vzdorovitost - projev odporu dítěte k výchovnému působení, které ho omezuje

⁸ <http://docplayer.cz/1439732-Etopedie-a-etopedicka-diagnostika-modely-a-problematika-poskytovane-pece-ve-skolskych-zarizenich-pro-vykon-ustavni-a-ochranne-vychovy.html>

⁹ Slomek, Z., Etopedie, str. 19

- negativismus – tendence dítěte činit pravý opak, *pasivní* – odejde v klidu do rohu (nenápadná reakce) nebo *aktivní* – nápadná spontánní reakce (nesouhlasná reakce)

- lež - vědomé a úmyslné zkreslení skutečnosti nebo podání nepravých, nesprávných informací. V závažnějších případech, má-li charakter pomluvy nebo podvodu, přechází v antisociální chování¹⁰

U dětí s těmito poruchami chování je vhodné vyhledat psychologa nebo speciálního pedagoga. Dítě může pracovat i v některém SVP.

Asociální chování - porušení společenských norem, je v rozporu s morálkou. Toto chování má trvalejší charakter a často i vzestupný trend. Dítě má nedostatečné sociální citění, poškozuje většinou sebe, vyžaduje speciálně pedagogický přístup v podobě poradenské či ústavní péče ve speciálních výchovných zařízeních, zdravotnických institucích a terapeutických pracovištích.

Mezi asociální poruchy řadíme:

- lži - zaměření na poškození někoho nebo na dosažení osobního prospěchu, bývá spojována s projevy egoismu, necitlivosti¹¹

- útěky a toulavost - nedovolené vzdálení se z domova nebo ze školy jde o záležitost dětí školního věku, hlavně v době puberty, může z toho vznikat toulavost – dlouhodobé opuštění domova

- demonstrativní sebepoškozování - (autoagrese) – jde od předstírání nemoci až po sebevraždu, tetování, vyskytují se v dětství, ale v období dospívání a dospělosti nim dochází opakovaně

- krádeže

- záškoláctví - nepřítomnost žáka, studenta ve škole, která je neomluvená

- různé typy závislostí - toxikománie, narkomanie, alkoholismus, tabakismus, gamblerství, sexuální deviace, sebevražda, aj.

Antisociální chování - protispoločenské jednání, poškozující společnost i jedince, ohrožující majetek, porušení zákonů daných společností, ohrožuje společenské

---

¹⁰ <http://www.pedagoginkluze.cz/13-klasifikace-poruch-chovani>

¹¹ Slomek, Z., Etopedie, str.22

hodnoty, včetně lidského života. Náprava (reedukce) je realizována ústavní péčí (školská zařízení, věznice), velká pravděpodobnost recidiv.

K antisociálním projevům řadíme veškerou trestnou činnost:

- krádeže
- loupeže
- vandalství
- sexuální delikty
- zabití
- vraždy
- vystupňované násilí a agresivitu
- terorismus a organizovaný zločin
- trestná činnost související s gamblerským a toxikomanií

3.2.2. Poruchy chování z hlediska agresivnosti:

Neagresivní - dochází k porušení určitých sociálních norem, přičemž k agresivnímu jednání.

Řadíme sem:

- lež
- záškoláctví
- útěky z domu
- toulání
- krádeže
- zneužívání návykových látek

Agresivní - zde dochází k poruše určitých sociálních norem za přítomnosti násilného porušování a omezování práv ostatních.

Agresivní poruchy chování se považují za závažnější. Řadíme mezi ně agresivní chování, týrání, vandalismus.¹²

---

¹² https://is.muni.cz/th/204770/pdf_b/BP_Ondraskova_finvers.pdf

3.2.3. Specifické poruchy chování

Prostá porucha pozornosti ADD (Attention Deficit Disorders) – jedná se o poruchu pozornosti bez hyperaktivního a impulsivního chování.

ADHD (Attention Deficit Hyperaktivity Disorders) - děti s ADHD mívají poruchy pozornosti spojené s hyperaktivitou – snadno se rozptýlí vnějšími podněty. Bojují s nadměrnou aktivitou, která se často projevuje motorickým neklidem, neposedností. Bývají, impulzivní, agresivní, mají problémy s navazováním kontaktů se svými vrstevníky, jsou nesnášenliví, neschopni se podřídit autoritě a obecně uznávaným pravidlům, typické je i agresivní řešení interpersonálních problémů. Tyto děti mívají často potíže ve škole. Jedná se o specifické poruchy učení, nejčastěji poruchy osvojování čtenářských dovedností – dyslexie, poruchy psaní, která postihuje grafickou stránku písemného projevu – dysgrafie, porucha osvojování a aplikace gramatických pravidel – dysortografie, porucha osvojování matematických dovedností – dyskalkulie, apod. Mohou se u nich vyvinout i další onemocnění, např. deprese, poruchy chování nebo poruchy opozičního vzdoru.

Podrobněji se pak touto problematikou Vyhláška č. 73/2005 Sb. ze dne 9. 2. 2005 O vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

ODD (Oppositional Deviant Disorders) - Jedná se o opozitní chování, jehož hlavním rysem je extrémní fyzická agresivita, je patrná ztráta přizpůsobivosti, hádavost, nesnášenlivost, nedůtklivost, mstivost, oslabená sebekontrola, odmítání plnění požadavků dospělých.¹³

3.3. PREVENCE, NÁPRAVA

Prognóza vývoje dětí s poruchami chování, kterým není věnována náležitá péče, je poměrně špatná, ale s dobrým a cílevědomým přístupem pedagogů a rodičů se pravděpodobnost pozitivního vývoje značným způsobem zvyšuje.¹⁴

¹³ Zelinková, O. Poruchy učení, str. 195 - 197

¹⁴ <http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/poruchy.pdf>

Velmi důležité je preventivní poradenství, poskytnout odbornou péči včas. V počátcích toto řeší učitel, upozorní rodiče, snaží se o spolupráci se školními psychology, metodiky prevence sociálně – patologických jevů, výchovnými poradci.

Se závažnějšími problémy může škola kontaktovat pedagogicko – psychologické poradny, které zajišťují odbornou diagnostiku dítěte. Mohou poskytovat i poradenství pro pedagogy a metodiky prevence a v neposlední řadě i pro rodiče.

Dalším zařízením pro děti s poruchami chování jsou střediska výchovné péče, kde tým speciálních pedagogů a psychologů poskytuje diagnostické, preventivně výchovné a poradenské služby.

Jednou z možností, které mohou dětem s poruchami chování pozitivně ovlivnit způsob života jsou nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, která jsou zřizována na základě zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Za zmínku stojí i existence tzn. K – center, která jsou zřízena pro uživatele návykových látek.

Důležitou roli hrají orgány sociálně - právní ochrany dětí (OSPOD), jde o státní orgán, který je součástí obecního úřadu s rozšířenou působností a řídí se zákonem č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí. Děti s výchovnými problémy se prostřednictvím tohoto orgánu setkávají a jsou v péči kurátorů.

4. DĚTSKÝ DOMOV SE ŠKOLOU

Dětský domov se školou (dále jen DDŠ) i výchovné ústavy jsou určeny k redukci a k resocializaci dětí a mládeže. Obě tyto instituce se opírají o Zákon č.109/2002 a o zákon č. 383/2005 Sb., dále pak o vyhlášku č. 438/2006, jíž se upravují podrobnosti výkonu ústavní a ochranné výchovy ve školských zařízeních.

4.1. DDŠ, SVP A ZŠ, PRAHA 2, JANA MASARYKA 16

Dětský domov se školou v Praze je školské zařízení, zřízené 1. ledna 1997, jehož předmětem je výkon ústavní nebo ochranné výchovy – výchova a vzdělávání dětí s poruchami chování. Do DDŠ jsou obvykle přijímány děti ve věku druhého stupně základního vzdělávání. Základní škola i DDŠ má kapacitu 30 dětí. Při tomto zařízení

pracuje i středisko výchovné péče. Dětský domov se školou je příspěvkovou organizací přímo řízenou MŠMT ČR.

Adresa: Dětský domov se školou, SVP a ZŠ, Praha 2, Jana Masaryka 16

Jana Masaryka 16/64

120 00 Praha 2

Telefon: tel/fax ředitel – 222 52 23 77

ústředna – 222 52 02 93

administrativa – 222 52 15 97

IČ: 65 99 33 81

IZO ředitelství: 600 027 368

Právní forma: příspěvková organizace

Zřizovatel: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Adresa: Karmelitská 7, 118 12 Praha 1

Vedení DDŠ: PhDr. Jan Smolka – ředitel, vedoucí SVP

Marie Troníčková – statutární zástupce ředitele

Mgr. Marek Plachý – metodik prevence sociálně patologických jevů

Mgr. Kateřina Pěkná – výchovný poradce¹⁵

4.1.1. Organizační struktura DDŠ (viz příloha A)

4.1.2. Budova DDŠ (viz příloha B)

Budova se nachází v centru Prahy. Okolí domova je přizpůsobené potřebám klientů. Nacházejí se zde hřiště, na kterém děti často hrají míčové hry, stálý ping-pongový stůl, na jaře a v létě mají děti k dispozici trampolínu. Je možno využít i dostatečně vybavenou posilovnu. Pracovní činnosti probíhají v dílně, kde je veškeré možné nářadí potřebné k práci se dřevem či kovem. Budova disponuje i moderně vybavenou počítačovou učebnou.

---

¹⁵ Vnitřní řád DDŠ

V areálu DDŠ prostory, kam chodí děti do školy a prostory internátní, kde jsou umístěny dvě výchovné skupiny (Chlapci a Mix).

Dalším místem poskytování školských služeb je Legerova 34, č. p. 1834, Praha 2 na základě nájemní smlouvy mezi DDŠ, SVP a ZŠ Praha 2 a Městskou částí Praha 2 ze dne 1. 12. 2011. Jedná se o třípokojový byt v nově zrekonstruovaném domě v Legerově ulici. Bytová jednotka se nachází v čtvrtém nadzemním podlaží. V bytě jsou dva pokoje, které obývají čtyři dívky. Další pokoj je upraven jako vychovatelna. Centrum bytu je velká kuchyně, která slouží jako jídelna a společenská místnost. Na děti (výchovnou skupinu Byt) umístěné v tomto bytě jsou kladeny mnohem větší nároky v oblasti sebezodpovědnosti, sebeobsluhy a péče o domácnost. Pravidelně se střídají v povinnostech souvisejícími s provozem domácnosti, např.: nakupování, vaření, praní, žehlení, luxování. Na druhou stranu jim toto ubytování nabízí více soukromí a intimnější rodinné prostředí.

4.1.3. Preventivní program DDŠ proti sociálně negativním jevům ve společnosti

Primární preventivní program je zaměřen na předcházení samotnému vzniku problému. Zároveň se zaměřuje se na ovlivňování chování, názorů, a postojů dětí umístěných v DDŠ. Musí zahrnovat motivaci ke změně způsobu života tím správným směrem. Klíčovou roli sehrává informovanost a vzdělání. Je nutné učit mladé lidi, jak se zachovat různých situacích, udržet si vlastní integritu. Kladením důrazu na životní postoje a sociální dovednosti, může v budoucnu sehrát roli při rozhodování vyvarovat se nezodpovědného či nezákonného jednání, např. ve vztahu k užívání návykových látek, trestné činnosti.

Preventivní působení je zaměřeno na všechny aktivity a činnosti – školní práce, mimoškolní volnočasové aktivity.¹⁶

4.1.4. Základní škola

Základní škola v tomto zařízení je zaměřena na výchovu a vzdělávání žáků a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Ve třídě je malý počet žáků, což umožňuje individuální přístup k dětem a k jejich vzdělávacím potřebám. Vyučování v základní škole probíhá podle vzdělávacích programů schválených MŠMT. Děti jsou vzdělávány

---

¹⁶ Vnitřní řád DDŠ

podle ŠVP „Škola pro život“. Základní organizační jednotkou je třída. Třídy jsou v současné době označeny ZŠ I, ZŠ II, ZŠ III a obvykle se naplňují do počtu 8 – 10 žáků.

V současné době je v základní škole 15 žáků, z toho 6 dívek a 9 chlapců. Žáky vyučují je 2 učitelé na plný úvazek a 1 asistent pedagoga na plný úvazek a 1 na částečný úvazek.

Výuka probíhá ve třídách podle tohoto schématu:

ZŠ I – 6, 8. ročník

ZŠ II – 7., 9. ročník

ZŠ III - 8 ročník

Učitelé DDŠ si přebírají děti v jídelně v 7.45 hodin, seznamují se s aktuální situací, a to četbou ve spojovacím sešitě „ Situace“ nebo předáním ústních informací od nočních vychovatelů. Do spojovacího sešitu „ Situace“ se zaznamenávají zprávy o programu skupin, o pozitivních i negativních projevech dětí, dále pak jakékoli zprávy, které jsou potřebné pro informovanost a dobrou komunikaci všech pedagogických pracovníků (např. zadávání domácích úkolů a domácí přípravy dětí, hodnocení dětí, podávání léků, průběh služeb).

„Vzdělávacím cílem školy při DDŠ je:

- *Vytvářet a posilovat sociální dovednosti a klíčové kompetence žáků*
- *Vést žáky k osvojení vědomostí předepsaných učebními plány a vzdělávacími programy, k jejich aktivnímu využívání při výuce i v běžném životě*
- *Budovat vztahy ve vrstevnické skupině, vytvářet pozitivní vztahy k autoritě učitele*
- *Připravovat žáky k volbě budoucího povolání, motivovat je pro tuto volbu, zdůrazňovat význam vzdělání a práce jako prostředku k sociálně akceptovatelnému způsobu života*
- *Standardními i alternativními vyučovacími metodami napravovat mnohdy negativní vztah dětí ke školní práci jako celku“¹⁷*

---

¹⁷ Školní řád DDŠ

4.1.4.1. Rozvrh hodin

Rozvrh hodin (viz příloha C) vypadá na první pohled složitě, ale po chvíli ho lze jednoduše pochopit. Je vytvořen pro 3 třídy, ZŠ I, ZŠ II, ZŠ III. Každá z tříd má rozvrh vytvořený pro žáky s běžnou výukou – tj. první řádek rozvrhu a pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami – tj. druhý řádek rozvrhu.

Jednotlivé předměty jsou rozlišeny barevně a určují pedagoga, který předmět vyučuje.

Výuka začíná v 8 hodin, jednotlivé předměty se vyučují 45 minut jako na jiných typech škol. Jediná možná odlišnost od běžných základních škol je doba velké přestávky, která je zařazena až po třetí vyučovací hodině. Důvodem je předpoklad, že děti jsou schopné se třetí vyučovací hodinu ještě dobře soustředit na výklad látky a věnovat výuce dostatečnou pozornost.

Malé přestávky trvají 10 minut, kdy mají děti prostor na odpočinek a přípravu na další hodinu. Na podzim a na jaře mohou děti trávit čas na hřišti, kde mají možnost načerpat síly do další práce. V zimě a době nepříznivého počasí tráví čas přestávky ve třídách nebo na chodbě v prostorách školy. Vzhledem k tomu, že tyto prostory jsou poměrně malé, je třeba bedlivě na děti dohlížet, aby nedocházelo k situacím, kdy si děti ubližují, perou se nebo ničí školní majetek.

4.1.4.2. Komunikace s rodiči

Komunikace s rodiči probíhá formou osobních konzultací a třídních schůzek. Termíny třídních schůzek jsou k dispozici počátkem školního roku, s rodiči je projedná sociální pracovnice.

Třídní schůzky probíhají ve složení učitel – rodič – žák. Děti tak mohou být při hodnocení své školní práce, svého chování. Výsledky chování žáka zahrnují jeho chování při školní činnosti, plnění školních úkolů, plnění úkolů k samostudiu, celkové chování v DDŠ /např. neomluvené absence způsobené útekem ze zařízení/.

4.1.5. Komunitní setkání

Součástí pedagogické práce je komunitní setkání dětí a pedagogických pracovníků, které slouží k celkovému zhodnocení uplynulého týdenního období a k vyhlášení úkolů na období následující.

Pevnými body programu jsou:

- vítání a loučení s členy komunity,
- hlášení mluvčích jednotlivých výchovných skupin a vyjádření pedagogů k hlášení,
- hodnocení chování,
- hry a rituály /např. předávání talismanů/,
- kruh - prostor pro vyjádření dětí, dotazy a organizační vstupy.

Komunitní setkání je místem pro osobní zpětnou vazbu našim klientům. Hodnocení poskytováním pozitivní zpětné vazby vede k posilování žádoucího chování. Naopak hodnocení negativní zpětnou vazbou přináší korektivní zkušenost a vytváří sociální kontrolu.

Setkání probíhá v jídelně, kde jsou židle do kruhu pro všechny účastníky komunitního setkání. Všichni dospělí sedí rovnoměrně mezi dětmi. To umožní klid a soustředění dětí.

Struktura:

Zahájení komunity obvykle panem ředitelem.

Horká témata, prostor pro témata, na která je třeba klást důraz (mimořádné situace, kázeňské přestupky, informace o akcích DDS, atd.).

Vítání a loučení – představení nových členů komunity, návštěv, komunikace se žáky, kteří se vrátili z útěku, ze zdravotnického zařízení, psychiatrických léčeb, atd. Loučení s dětmi, které se vrací zpět do rodiny nebo jsou přemístovány do jiných výchovných zařízení apod.

Hlášení mluvčích jednotlivých výchovných skupin – děti stručně informují o týdenním programu a o svém chování. Na to přichází reakce dospělých, kteří zhodnotí celkovou situaci za uplynulý týden.

Poté následuje sebehodnocení dětí, jak oni samy vidí své chování za uplynulý týden. I na toto mohou reagovat dospělí, mohou souhlasit nebo mít výhrady.

V neposlední řadě jsou děti seznámeny s organizací budoucího víkendu. Zda půjdou domů v rámci propouštěcího víkendu, zda budou mít vycházku nebo organizaci nepropouštěcího víkendu.

Předávání komunitních talismanů

Zajímavým rituálem je předávání komunitních talismanů. Dobráka a Škared'áka. Obvykle poslouží plyšové hračky. Cílem je oslovit vrstevníka a srozumitelně mu dát zpětnou vazbu. Např.: „Dávám Ti Dobráka za Tvoji pomoc při úklidu třídy“, „Dávám Ti Škared'áka za to, že mi nadávám a provokuješ mě. Talismana má dítě v držení do příští hodnotící komunity, kdy ho předá někomu dalšímu.

Runda – každý účastník hodnotící komunity má možnost se vyjádřit na jakékoli téma. Může mít dotaz, připomínku nebo rovnou předá slovo dalšímu.

Pedagogickým záměrem komunitního setkávání je vzájemná spolupráce mezi dětmi, rozbor vztahů mezi nimi, vytváření a rozvoj sociálních dovedností a návyků, poskytnutí a přijetí zpětné vazby, sebehodnocení, podílet se svým názorem na hodnocení druhých¹⁸.

4.1.6. Středisko výchovné péče

Součástí našeho zařízení je i Středisko výchovné péče Dvojka (viz příloha D), jehož preventivně výchovná péče je realizována ambulantně pod vedením Mgr. Kateřiny Pěkné. SVP je určeno dětem nebo mladistvým s negativními nebo patologickými projevy chování, kterým nebyla nařízena ústavní výchova nebo uložena ochranná výchova. Práce SVP je založena na svobodném rozhodnutí každého klienta a souhlasu jeho zákonných zástupců.

SVP Dvojka se zabývá zejména činností v oblasti prevence sociálně patologických jevů. Dále pak činnostmi zaměřenými na podporu vzdělávání klientů a motivaci k sebevzdělávání.

Středisko pomáhá dětem s výchovnými problémy, se zařazením do společnosti, snaží se zmírnit či odstranit již vzniklé poruchy chování, působí preventivně vzniku dalších poruch chování. Poskytuje poradenství, odborné informace a pomoc rodičům, pedagogickým pracovníkům. Spolupracuje s pedagogicko-psychologickými poradnami a ostatními institucemi, které spadají do jeho území působnosti.

---

¹⁸ Metodické postupy DDŠ Praha 2, str.13

Středisko také zpracovává plán prevence zneužívání návykových látek a dalších sociálně patologických jevů, koordinuje jeho realizaci a poskytuje metodickou pomoc při jeho výkonu.

SVP Dvojka se zabývá také tréninkem komunikačních a sociálních dovedností v projektu Spirála (viz příloha E). Jde o skupinové aktivity pro děti, které se učí komunikačním dovednostem, zbavují se ostychu, strachu a napětí. Díky relaxačním technikám nabývají sebedůvěru a zvyšují si sebevědomí.

Problematikou poradenství se zabývá **Vyhláška 72/2005 Sb.** O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních.

PRAKTICKÁ ČÁST

5. PŘÍPADOVÁ STUDIE

Pro závěrečnou práci jsem si zvolila případovou studii dívky, která splňuje znaky typického klienta našeho zařízení. DDŠ navštěvovala 3 roky a bylo možné monitorovat její chování v závislosti na čase. K popisu případové studie jsem čerpala z interních dokumentů DDŠ a z vlastního pozorování.

5.1. KRISTÝNA

Kristýna se narodila v září 1999, dívka má soudem nařízenou ústavní výchovu od září roku 2011. Trvale je v ambulantní péči dětské psychiatrie, proběhly opakované hospitalizace v psychiatrických léčebnách. Kristýna pochází z velmi sociálně slabé rodiny, od raného dětství trpěla nedostatkem citové i materiální péče. Výchovné problémy (lhaní, drobné krádeže a podvody) se u ní začaly projevovat již na prvním stupni ZŠ.

5.1.1. Rodinná anamnéza

Rodina dívky bydlí v obecním bytě 2 plus 0 v Praze. Rodiče bohužel nebyli schopni zajistit potřeby svých pěti dětí, nedostatečně se podíleli jejich výchově a výživě. Dívka s vědomím rodičů zanedbávala školní docházku. Obvodní soud stanovil nad rodinou dohled; v roce 2008 z důvodu selhání rodičovské péče byly děti Kristýna, Jaroslav a Artur z rodiny odebrány. Chlapci Jaroslav a Artur byli umístěni v Klokánku. Kristýna byla umístěna diagnostického ústavu s návrhem předběžného opatření na

ústavní výchovu, protože nenavštěvovala řádně školní docházku a dopouštěla se občasných krádeží.

V rodině existuje genetická zátěž: astma, epilepsie, duševní choroba.

Rodiče:

Matka: narozena v roce 1978, má základní vzdělání, nyní v invalidním důchodu, je zbavena rodičovské odpovědnosti kvůli psychiatrické nemoci. Na psychiatrii je léčena dlouhodobě, trpí trvalým deficitem intelektu ve spojení s epilepsií.

Otec: narozen v roce 1972, má základní vzdělání, původně pracoval jako skladník ve směnném provozu, nyní zaměstnanec bezpečnostní agentury; v dětství léčen pro epilepsii, trpí hemofilií. O rodinu se snaží starat finančně, spolupracuje s úřady, s lékaři i se školou.

Sourozenci:

Jaroslav, nar. 1997, předčasný porod – sledován a rehabilitován FN Motol, nerovnoměrný vývoj, odklad školní docházky, problematické chování – od 7/2009 nařízena ústavní výchova.

Artur, nar. 2004, autista, odklad školní docházky, nyní v ústavní péči dětského domova.

Marcela, nar. 2008, diagnostikována nedoslýchavost, v ústavní péči dětského domova.

Martin, nar. 2010, od narození v ústavní péči, od 0,5 r. v adopci

5.1.2. Osobní anamnéza:

Kristýna bydlí v Praze. Narodila se jako druhá z pěti sourozenců, třetí těhotenství matky (druhé bylo ukončeno v šestém měsíci pro vývojovou vadu plodu). Porod byl spontánní, záhlavím, poporodní adaptace dobrá, známky hraniční zralosti, váha 2920 g, délka 49 cm. Závěr: fyziologický novorozenec, dítě matky s epilepsií.

Koncem 1. roku dítě umělo 5 slov, v jejím chování se objevovaly známky psychomotorické retardace.

Koncem 3. roku: pokračovaly recidivy zánětů horních cest dýchacích, bronchitida, řeč nesrozumitelná, noční pomočování, vyšetřena v Ambulatoriu pro

nemoci ušní, nosní, krční, foniatrii a neurologii v Praze 6 vzhledem k opožděnému vývoji řeči při podezření na mentální retardaci. Závěr: opožděný vývoj řeči nejspíše při mentální retardaci, otázka nedostatečné stimulace k vývoji řeči v domácím prostředí. Doporučení: logopedická péče v místě bydliště.

Koncem 5. roku života se u Kristýny začala objevovat ztráta rovnováhy s náhlými pády na zem, někdy se záškuby končetin. Vyšetřena na EEG, nález lehce abnormální, dyslalie, pomalejší tempo, neurologický nález negativní, v anamnéze asi tři stavy náhlých pádů k zemi s následnou poruchou kontaktu, nutno vyloučit epilepsii.

V roce 2006 pro opakované pády doporučil pediatr hospitalizaci Kristýny na pediatrické klinice FN Motol. Závěr vyšetření: EEG nepravidelná aktivita, hraniční nález, t. č. není neurologická medikace indikována.

V dubnu r. 2009 ambulantní neurologické vyšetření ve FN Motol – opět pády k zemi, mdloby. Závěr vyšetření: neurologický nález bez ložiskových změn, kontrolní vyšetření za půl roku.

V červenci až do začátku září 2009 hospitalizace ve Fakultní Thomayerově nemocnici na dětské psychiatrii. Závěr: diagnostikovány disociální poruchy chování a poruchy emocí u intelektově mírně nadprůměrně se vyvíjejícího dítěte, ale s četnými drobnými dysfunkcemi – poruchy řeči, konstatováno zanedbání v oblasti grafomotorických dovedností.

17. září 2009 umístěna do diagnostického zařízení, podán návrh na předběžné opatření na ústavní výchovu.

V březnu až v dubnu 2010 hospitalizována ve Fakultní Thomayerově nemocnici na dětské psychiatrii pro afekty (v té době již umístěna do dětského domova). Závěr vyšetření: smíšená porucha chování a emocí, disociativní poruchy chování, citová deprivace, dyslalie, specifické poruchy učení, redukce SPU v rámci pedagogicko-psychologické poradny (dále jen PPP)

V listopadu 2010 hospitalizována ve Fakultní Thomayerově nemocnici na dětské psychiatrii pro agresivní chování, krádeže a lhaní. Závěr vyšetření: smíšená porucha chování a emocí, disociativní projevy, SPU, dyslalie. Doporučení: medikace, rehabilitace řeči a SPU, jasná pravidla a důslednost ve výchově, rozvíjení mimoškolních zájmů, pozitivní motivace.

V lednu 2011 psychologické vyšetření na žádost pediatra pro potíže v chování. Závěr vyšetření: Kristýna je medikována, dosud noční pomočování, je v péči pedopsychiatra. Úroveň inteligence ve středním pásmu průměru. Ve vývoji osobnosti příznaky poruchy chování a vysoká hladina úzkostných symptomů. V kresbách projevy sociální uzavřenosti, nízkého sebepojetí. Doporučení: psychoterapie, edukace vhodnějších vzorců chování, režimová opatření.

V květnu až červenci 2011 hospitalizována v PL Bohnice, na doporučení dětského domova pro krádeže, výrazné poruchy chování, agresivitu, vulgaritu a sebepoškozování. Stále medikována. Závěr: změna diagnózy – hyperkinetická porucha, porucha opozičního vzdoru, SPU, dyslalie.

V roce 2013 celé léto byla na útěku, po návratu do DDŠ agresivní chování, sebepoškozování, proto v září a v říjnu opakovaná hospitalizace v PL Bohnice. Z obou léčebných pobytů utekla pod vlivem svého přítele a party kamarádů. Léčba byla neefektivní, doporučena hospitalizace mimo Prahu.

Únor 2014 hospitalizace v PL Opařany po dobu tří a půl měsíců.

5.1.3. Školní anamnéza

Školní rok 2008 – 2009, 3. ročník – přestoupila do jiné ZŠ, v prvním pololetí měla důtku třídního učitele za jednu neomluvenou hodinu, ve druhém pololetí dostala důtku ředitele školy za krádež bot a devět neomluvených hodin. Prospěch podprůměrný. Podle sdělení školy určené sociálnímu odboru úřadu MČ uzavřená, vyhýbá se sociálním kontaktům, má výukové potíže. Nenosila svačiny, neměla zaplacené obědy, chodila ve špinavém a roztrhaném oblečení, často nevhodně oblečená vzhledem k počasí. Komunikace s rodiči složitá – u matky bez odezvy, otec slíbí nápravu, ale domluvené postupy nedodrží.

Psychologické vyšetření

Na žádost škola a se souhlasem rodičů byla dívka v květnu 2009 psychologicky vyšetřena v PPP. Závěr a doporučení: Jedná se o dítě s přiměřeným rozumovým vývojem, ale osobnostně a emocionálně velmi zřetelně deformované výrazně nepříznivými životními podmínkami. Vzhledem k aktuálnímu nebezpečí psychické krize dívky je doporučen zásah do stávajících rodinných poměrů a zajištění základních potřeb dítěte. Dále byla doporučena individuální psychoterapie, popř. psychiatrické vyšetření se zvážením medikace. Z hlediska školního zařízení se jedná o žákyni se

speciálními vzdělávacími potřebami a nárokem na vzdělávání podle individuálního plánu.

Sdělení vedoucí oddělení péče o rodinu a dítě úřadu MČ.

Oddělení sociálně-právní ochrany dětí provedlo šetření v místě bydliště a vypracovalo zprávu pro obvodní soud, kde se konstatuje, že dívka měla celý školní rok problémy ve škole s prospěchem i chováním, zejména s docházkou do školy. Pro přetrvávající nedostatečné zajišťování výchovy, výživy a školní docházky dětí je v r. 2008 obvodním soudem stanoven dohled nad výchovou dětí.

V červenci podán návrh na předběžné opatření na ústavní výchovu a dívka je od července do září hospitalizovaná na oddělení dětské psychiatrie v Thomayerově nemocnici.

Školní rok 2009-2010, 4. ročník – od září je dívka umístěna v dětském domově (dále jen DD), přestoupila na ZŠ v místě DD. Odloučení od rodiny a přemístění do DD nesla zpočátku těžce, chování s velkými výkyvy, někdy byla velmi tichá, zaražená, bez zájmu o činnost, zamlklá, často odmítavá, o nic neměla zájem, urážlivá, negativistická, někdy s velkou emoční reakcí (křik, pláč), jindy divoká, často se neadekvátně smála, objevil se i problém, kdy se vykálela ve sprše a utírala se do ručníku. Pozvolna si zvykala na režim a řád, vytvářela si pozitivní vazbu k některým členům personálu. Postupně vlivem medikace zmírnění agrese a afektivního chování.

Školní rok 2010 – 2011, 5. ročník – dle zprávy DD patří dívka mezi nejhorší žáky, je těžké ji motivovat k učení, dělá naschvály, neučí se. Nemá kamarády. Po vyšetření PPP je konstatováno, že jde o dívku se smíšenou poruchou chování a emocí, s disharmonickým vývojem osobnosti.

Školní rok 2011- 2012, 6. ročník – po rediagnostickém pobytu v DDÚ je Kristýna přemístěna do DDŠ, kde také dochází do ZŠ. Brzy se přizpůsobila režimu v DDŠ a svoje povinnosti si plní, má ráda výuku a školní práci. Ve třídě je malý počet žáků, což umožňuje učitelům individuální práci. Toto umožnilo dívce se zařadit do výuky, využívat pozornosti pedagoga a pracovat s chutí. Přetrvávají občasné obtížně zvladatelné výbuchy vzteku a negativismu. Školní výsledky se pohybují v průměru. Co se týče internátního provozu, je situace horší. Pozornost dospělého si vynucuje návaly negativismu, trucovitostí, vyhrožováním, vztekáním, drzostí, vulgaritami. Pokud dospělý nereaguje na její nevhodné chování, začne svoje afektivní chování obracet

k sobě, vyhrožuje a naznačuje, že se pokousá, poškrábe, uvázala si i šňůru kolem krku a utahovala ji. Bez náhledu na své chování, neschopná reálného sebehodnocení, citově deprivovaná.

Školní rok 2012-2013, 7. ročník – pokračuje v ZŠ při DDS, zlepšila přístup k práci, snížená známka z chování, 204 neomluvených hodin z důvodu útěků. První byl krátkodobý, vrátila se druhý den v doprovodu PČR po několika dnech, byla zadržena na Hlavním nádraží v Praze. Po návratu se chovala vzdorovitě, hrubě, byla velice špinavá, na útěku jí byl ukraden batoh s mobilem a ostatními věcmi. Útěku nelitovala, nepřipouštěla si rizikovitost svého chování a nevhodnost společnosti, ve které se zdržuje. Navštěvovala údajně klub Cross, kde setrvala do časných ranních hodin, pila alkohol, jezdila tramvají po Praze. Pochvalovala si volnost. Při dalších útěcích z našeho zařízení byla kontaktována spolužačkami na sociální síti, prosily ji, ať se vrátí, že mají o ni strach. Reagovala odmítavě a velice hrubě. V době, kdy byla v zařízení, si plnila svoje povinnosti, byla většinou milá a vstřícná. Problémy měla i v oblasti hygieny, je nepořádná, hromadí nepotřebné věci, potřebuje pravidelnou kontrolu.

Školní rok 2013 – 2014, 8. ročník – pokračuje v ZŠ při DDS, začala docházet do vodáckého kroužku. V září a v říjnu dvakrát krátkodobě hospitalizována v PL v Bohnicích, z obou léčebných pobytů utekla. Opakovaně utíkala i z DDS. Na jednom z útěků se seznámila s mužem o 13 let starším, nezaměstnaným, žijícím na ulici, pravděpodobně páchajícím trestnou činností. U něj našla „zázemí“ a ochranu, podle jejích slov se do něj zamilovala, její útěky se staly dlouhodobé. Z posledního útěku se vrátila pozitivní na THC, uvádí i pití alkoholu, sexuální styk popírá. Během září se pokusila hned následující den po návratu o další útěk, a to velmi rizikovým způsobem. Během přestávky ve škole vylezla okýnkem WC, které vypáčila nůžkami, na střechu a lezla po střechách a úzkých římsách hlavní budovy. Do DDS se vrací v doprovodu PČR, je špinavá, zapáchá, nemá spodní prádlo, je hladová. Chová se odevzdaně, zapojuje se do činnosti skupiny, k dospělým se chová mile, je vstřícná, pracovitá, ochotně si doplňuje zameškané učivo. Netají se s tím, že pravděpodobně zase uteče, protože se jí stýská po jejím starším příteli, s kterým je v době útěků a kterého miluje. S dětmi příliš nekomunikuje, občas dochází mezi nimi ke konfliktům. Kristýna se většinou urazí a hrubě nadává. Problematický je i vztah s rodinou, otec ji po útěcích odmítá, zapírá se i při Kristýniných telefonátech domů. Dívka komunikuje jen s matkou, která ji i navštěvuje a projevuje o ni zájem, domlouvá jí, prosí, ať neutíká.

Na začátku druhého pololetí byla Kristýna tři a půl měsíce hospitalizovaná v Psychiatrické léčebně Opařany. Zde navštěvovala ZŠ. Bez kázeňských problémů, ve vyučovacích hodinách spíše pasivní, ale svoje úkoly si plnila a pracovala samostatně. Přesto dosahovala jen podprůměrných a dostatečných výsledků.

Školní rok 2014 – 2015, 9. ročník – pokračuje v ZŠ při DDŠ. Od začátku roku bez větších problémů, ve škole si plní svoje povinnosti, měla by však více času věnovat domácí přípravě, více se učit. Na internátě zaznamenán jeden krátkodobý útěk, kdy se dívka nevrátila včas z propustky. Dále se objevily opakované krádeže spolubydlícím, naposledy zcizila čokoládu. Koncem září se objevil jeden pozdní příchod.

Během školního roku se opět objevovali drobné krádeže na internátě, občasná vulgarita k dospělým, která vznikala často z velmi nepředvídaných situací. Například jí byl v tašce nalezen zapalovač a na oprávněný pokyn vychovatele, aby ho odevzdala, reagovala tykáním, vulgaritou a házením jablek po stěnách internátu. Vyskytla se i situace, kdy byla dívka pokárána za nedostatečný úklid svého pokoje. Opět velmi afektivně reagovala, byla agresivní, vulgární, nafoukla se, poškrábala si nůžkami zápěstí levé ruky.

Situace vyvrcholila v květnu, kdy byla přistižena ochrankou v hypermarketu Tesco při krádeži. Do našeho zařízení byla přivezena PČR. Opět byla velmi vulgární směrem k vychovatelům, sociální pracovníci a psychologce. Bušila pěstmi do zdi, vyhrožovala zabitím se, pořežáním, byla značně agresivní. Na základě jejího chování byla přivolána RZS a dívka byla převezena do fakultní nemocnice v Motole. Poté byla několik týdnů hospitalizována na psychiatrickém oddělení v Bohnicích.

Po ukončení deváté třídy byla Kristýna přemístěna do výchovného ústavu pro mládež mimo Prahu.

5.1.4. Zhodnocení chování a školní práce během pobytu v DDŠ

5.1.4.1. Hodnocení chování

Kristýna navštěvovala DDŠ tři roky. Postupně si zvykala na nové prostředí. Působila jako tichá, nenápadná dívka, která zpočátku vůbec nemluvila, nereagovala na otázky, jen se upřeně dívala do očí nebo předstírala, že neslyší. To se postupem času zlepšilo. Dospělí si u ní pomalu získávali důvěru. Snažila se s nimi hovořit a těšil ji jejich zájem. Komunikace s vrstevníky byla pro ni mnohem těžší, proto se kolektivu raději stranila. Nikdy si nenašla kamarádku. O přestávkách se věnovala zvelebování

třídy, mazala tabuli, zalévala květiny a měla radost za případnou pochvalu od vyučujících.

U dívky se objevovaly občasné, nečekané a nekontrolovatelné výbušné reakce, kdy často ani nebylo možné poznat, co bylo jejich příčinou. Tyto stavy nastávaly většinou po návratu z útěku nebo po striktním trvání na dodržování určitých pravidel, které se jí v ten daný okamžik nelíbily. Tyto reakce obvykle končily tykáním a vulgárním chováním k dospělým, vyhrožováním zabitím či sebepoškozováním, ničením věcí, trháním sešitů nebo ničením školního majetku. Přestože tyto situace nastávaly, postupem času jich bylo méně a bylo znát, že dívka zvládá zátěžové situace lépe než v minulosti.

5.1.4.2. Školní hodnocení

Po celou dobu pobytu v DDŠ byly výsledky její školní práce hodnoceny jako průměrné až podprůměrné. Kristýna měla velmi pečlivě vedené poznámky, ve škole se snažila, ale byla limitována svými možnostmi a současně i slabou domácí přípravou. Nové učivo většinou pochopila, při hodinách pracovala samostatně. Její podprůměrné výsledky jsou také zapříčiněné značnými mezerami v učivu, které vznikly i díky opakovaným útěkům z našeho zařízení. Její pracovní tempo bylo velmi pomalé a často brzdila i statní spolužáky.

Problémem zůstával český jazyk, kde značná chybovost byla částečně zapříčiněna diagnostikovanou dysgrafií a dysortografií, která ovlivňovala také způsob čtení. Díky malé vadě řeči byl zpočátku její čtený projev méně srozumitelný. V dalších ročnících se ale znatelně zlepšila v hlasitém čtení, zejména v plynulosti a i ve srozumitelnosti čteného textu. V anglickém jazyce neměla zažitá základní gramatická pravidla, disponovala malou slovní zásobou. Odmítala se učit. V matematice dívka pracovala s chutí, ale s častými chybami. Bylo nutno ji stále kontrolovat, případně navést ke správnému řešení příkladu. O předmět ale jevila nemalý zájem, často se dožadovala dalších příkladů k domácímu procvičování. V naukových předmětech měla hezky vedené poznámky, ale nevěnovala se domácí přípravě. Proto její znalosti byly na podprůměrné úrovni.

V sedmé třídě se objevily útěky z DDŠ, které Kristýnu provázely po celou dobu pobytu v našem zařízení. Útěky byly příčinou i trestných činů – krádeží.

V rámci pobytu v našem zařízení se uskutečnila i řada léčebných pobytů. Krátkodobá léčba probíhala v PL Bohnicích, jeden dlouhodobější v PL Opařany. Zde strávila dívka bezmála čtyři měsíce. V těchto zařízeních neměla Kristýna žádné problémy s kázní a dodržovala stanovená pravidla. Ve vyučovacích hodinách byla spíše pasivní, ale svoje úkoly si plnila a snažila se pracovat samostatně.

Dívka měla možnost navštěvovat i zájmové kroužky mimo DDS. Chodila na vodácký kroužek nebo na kroužek korálkování. Uměla hrát na flétnu a účastnila se ZUČ pro výchovné ústavy.

5.2. SHRUTÍ PŘÍPADOVÉ STUDIE

Etopedický nález - Kristýna je dívka s disociální poruchou chování a s emoční poruchou. Od malička byla velmi negativně ovlivněna rodinným prostředím, ve kterém vyrůstala. Nikdo jí nevěnoval pozornost, neučil se s ní. Příčiny poruch chování jsou dány dlouhodobým neuspokojováním základních životních potřeb, celkovým citovým strádáním, frustracemi. V reedukačním procesu to znamená dlouhodobé, velmi trpělivé a hlavně důsledné vedení ze strany učitelů, vychovatelů, speciálních pedagogů, psychologů, etopedů a sociálních pracovníků ve výchovném zařízení. Ze strany rodičů to bohužel nelze vyžadovat.

Domnívám se, že další prognóza by mohla být pozitivní pouze v případě, že Kristýna přijme poskytnutou pedagogickou a výchovnou péči. Dále bude záviset na prostředí, ve kterém se bude pohybovat po propuštění z výchovného ústavu.

ZÁVĚR

Ve své práci Výchova a vzdělávání dětí v Dětském domově se školou jsem se snažila detailně přiblížit toto zařízení, kde jsou umístěni chlapci a dívky ve věku od 13 do 15 let. Děti jsou v našem zařízení na základě rozhodnutí soudu. Uskutečňuje se zde preventivní a výchovná péče, která má připravit naše klienty co nejlépe do života po opuštění ústavu. V této práci je možné nahlédnout na nejčastější poruchy chování, se kterými se v DDŠ setkáváme. Přiblížila jsem i činnost SVP, které u nás působí asi 2 roky, ale velmi rychle se rozvíjí a nabízí dětem s poruchami chování ambulantní služby. Detailně je popsána případová studie bývalé klientky DDŠ, která u nás strávila 3 roky a svým chováním představuje typickou klientku výchovného zařízení.

Práce v DDŠ je poměrně psychicky náročná. Pracujeme s dětmi s různým stupněm výchovných potíží. Řada z nich potřebuje stálou individuální výchovnou péči. Ve škole jsou třídy s poměrně malým počtem žáků, ale jsme základní škola malotřídního typu, takže příprava na vyučování musí být cíleně promyšlená.

Jako učitelka v DDŠ jsem velmi spokojená, práce mě baví a často mě i nutí k zamyšlení a tvůrčímu řešení různých problémů. Mým přáním je, aby děti s výchovnými problémy do budoucna ubývalo, aby měli své chování pod kontrolou a dokázali spokojeně žít.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

SLOMEK, Z. *Etopedie*. 1.vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2010.

ISBN 978-80-86723-84-6

KERELOVÁ, M.,SEKERA,O.,KUBÍČKOVÁ,H. *Komunitní systém v resocializačních zařízeních pro adolescenty II*. 1.vyd. Ostrava:Ostravská univerzita v Ostravě,

Pedagogická fakulta jako spis Pdf OU, 2008. ISBN 978-80-7368-535-5

ZELINKOVÁ,O. *Poruchy učení*. 10vyd. Praha: Portál,2003.ISBN 80-7178-800-7

Seznam použitých internetových zdrojů

JÁNSKÝ, P. *Etopedie a etopedická diagnostika* [online]. © 2008[cit 29. 2. 2016].

Dostupné na <http://docplayer.cz/1439732-Etopedie-a-etopedicka-diagnostika-modely-a-problematika-poskytovane-pece-ve-skolskych-zarizenich-pro-vykon-ustavni-a-ochranne-vychovy.html>

SLOMEK, Z. *Speciální pedagogika Etopedie* [online]. © 2006 [cit 29. 2. 2016].

Dostupné na http://www.zsf.jcu.cz/cs/vzdelavani-a-studium/studijni-programy-obory-kurzuy/podpurne-studijni-texty/rpb/kss/specialni_pedagogika_etopedie-opora.pdf

ONDRÁŠKOVÁ, L. *Poruchy chování mladistvých a jejich dopady na kriminální minulost* [online]. © 2009 [cit 29. 2. 2016]. Dostupné

https://is.muni.cz/th/204770/pedf_b/BP_Ondraskova_finvers.pdf

Zákon č. 109 ze dne 1. července 2002, o výkonu ústavní výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky*, 2002, částka 48, s. 2987 – 2991. Dostupné z http://www.msmt.cz/uploads/legislativa/2002_109.pdf

PTÁČEK, R. *Poruchy chování v dětském věku* [online]. ©2006[cit 08. 03. 2016].

Dostupné z <http://www.viod.cz/editor/assets/download/publikace/poruchy.pdf>

SEZNAM ZKRATEK

ADD – zkratka anglického „Attention -Deficit Disorder“ – porucha pozornosti s

ADHD - zkratka anglického „Attention Deficit Hyperactivity Disorder“ –

DD – dětský domov

DDŠ – dětský domov se školou

hyperaktivitou

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

NZPM – nízkoprahové centrum pro děti a mládež

ODD - zkratka anglického Oppositional Deviant Disorders - opoziční chování

OSPOD – orgán sociálně – právní ochrany dětí

PČR – Policie České republiky

PL – Psychiatrická léčebna

porucha pozornosti

PPP – pedagogicko-psychologická poradna

RZS – rychlá záchranná služba

SVP – Středisko výchovné péče

THC- tetrahydrocannabinol

VÚ- výchovný ústav

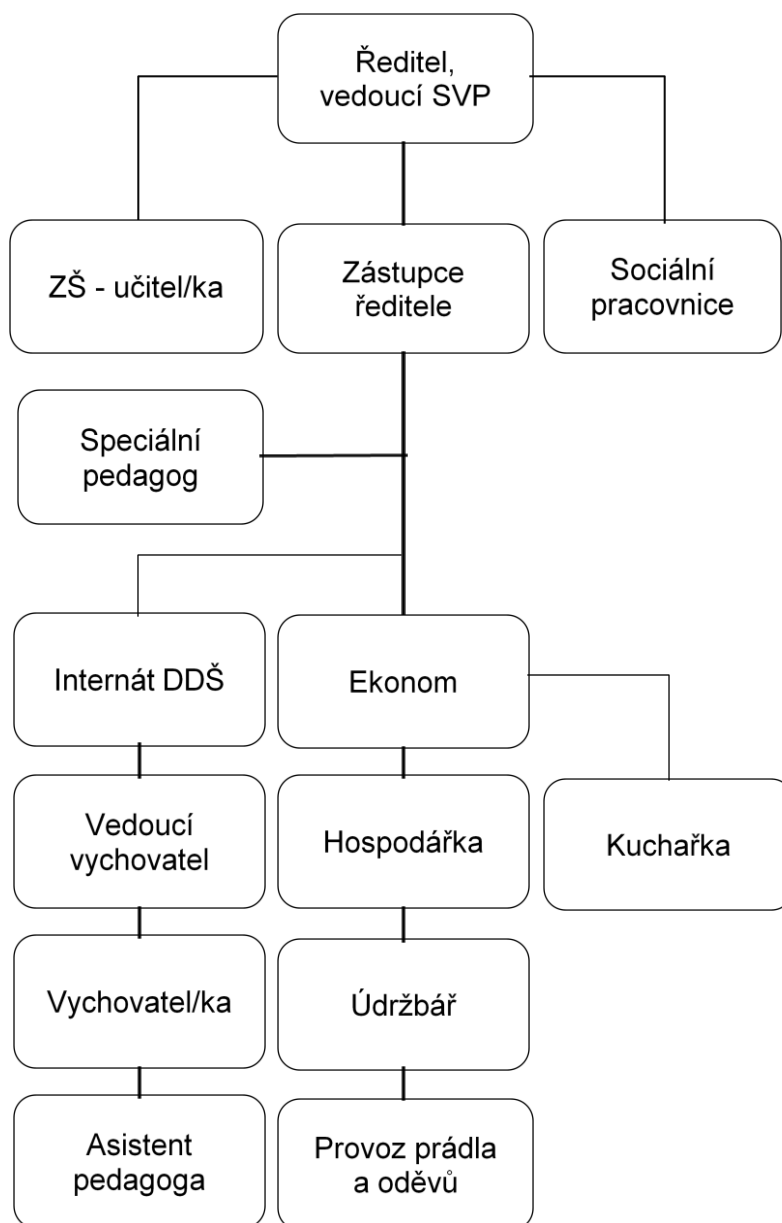
ZŠ – základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - Organizační struktura DDŠ.....	I
Příloha B - Budova DDŠ	II
Příloha C - Rozvrh hodin.....	III
Příloha D - SVP Dvojka	IV
Příloha E - Spirála	V

Příloha A – Organizační struktura DDŠ

Pedagogičtí pracovníci Nepedagogičtí pracovníci

Příloha B – Budova DDŠ

Příloha C – Rozvrh hodin

		8,00	8,55	9,50	10,55	11,50	12,45	13,15	14,05
		8,45	9,40	10,35	11,40	12,35	13,30	14,00	14,50

PO	ZŠ I 6+8 SPEC	PŘ	D	M	RV	ČJ	TV
	ZŠIII 6+8 SPEC	PŘ	D	M	RV	ČJ	TV
	ZŠIII 6+8 SPEC	M	ČJ	PŘ	RV	F	6.ŘE 8.AK ČJ
	ZŠIII 7+9 SPEC	M	ČJ	PŘ	RV	F	ČJ
	ZŠIII 7+9 SPEC	ČJ	M	RV	AJ	PŘ	TV
	ZŠIII 7+9 SPEC	ČJ	M	RV	AJ	PŘ	TV

ÚT	ZŠ I 6+8 SPEC	ČJ	Z	M	TV	6.- 8.INF PV	6.ŘE 8.AK ČJ
	ZŠIII 6+8 SPEC	ČJ	Z	M	TV	OV	6.-8.INF PV
	ZŠIII 6+8 SPEC	M	ČJ	6. Z 8. CH	TV	OV	6.-8.INF PV
	ZŠIII 6+8 SPEC	M	ČJ	6.- 8.CH	TV	OV	
	ZŠII 7+9 SPEC	D	M	ČJ	7.Z 9.CH	7.ŘE 9.AK ČJ	OV
	ZŠII 7+9 SPEC	D	M	ČJ	7.-9.CH	ČJ	OV

ST	ZŠ I 6+8 SPEC	ČJ	AJ	6. Z 8. CH	OV	M	PŘ
	ZŠIII 6+8 SPEC	ČJ	PV	6.- 8.CH	OV	M	TV
	ZŠIII 6+8 SPEC	Z	M	INF	AJ	ČJ	PŘ
	ZŠIII 6+8 SPEC	Z	M	INF	AJ	ČJ	TV
	ZŠII 7+9 SPEC	M	PV	ČJ	INF	Z	TV
	ZŠII 7+9 SPEC	M	PV	ČJ	INF	Z	TV

PORADA

ČT	ZŠ I 6+8 SPEC	D	M	AJ Film	VV	AK	F		SEM
	ZŠIII 6+8 SPEC	D	M	PV	VV	PV	F		SEM
	ZŠIII 6+8 SPEC	ČJ	D	AJ Film	AK	HV	VV		
	ZŠIII 6+8 SPEC	ČJ	D	PV	PV	HV	VV		
	ZŠII 7+9 SPEC	F	AJ	M	HV	VV	AK		SEM
	ZŠII 7+9 SPEC	F	PV	M	HV	VV	PV		SEM

PÁ	ZŠ I 6+8 SPEC	INF	6.VV 8.F	AJ	HV HV	PV	ČJ
	ZŠIII 6+8 SPEC	INF	M	AJ		PV	ČJ
	ZŠIII 6+8 SPEC	D	AJ	M	PV	6.VV 8.F	TV
	ZŠIII 6+8 SPEC	D	PV	M	PV	M	TV
	ZŠII 7+9 SPEC	ČJ	D	7.-9.INF PV	7.VV 9.F	AJ	PŘ
	ZŠII 7+9 SPEC	ČJ	D		M	PV	TV

Vysvětlivky: AK – anglická konverzace, RV – rodinná výchova, ŘE – řečová výchova, Inf – informatika, ČJ – český jazyk, M – matematika, D – dějepis, PV – pracovní vyučování, PŘ – přírodopis, AJ – anglický jazyk, F – fyzika, HV – hudební výchova, VV – výtvarná výchova, TV – tělesná výchova, SEM – společenský seminář, Z – zeměpis, Ch – chemie, OV – občanská výchova, RV – rodinná výchova

Středisko výchovné péče

"Dvojka"

Ambulantní oddělení

Ambulantní oddělení poskytuje výchovné poradenství a psychologickou pomoc dětem školního věku (ZŠ i SŠ). Služby střediska jsou bezplatné, k návštěvě není třeba doporučení. Podle potřeby máme kontakty i na pobytová zařízení nebo jiné formy odborné pomoci.

SVP poskytuje:

- **individuální konzultace s dítětem**
- **rodinné konzultace**
- **skupinové aktivity (tvořivé dílny, sebezpoznávací skupiny)**
- **preventivní programy pro třídy**

Provozní doba – pondělí až čtvrtek 8,00 – 18,00 hod., pátek dle domluvy.

Objednat se lze telefonicky v pracovní dny, nejlépe mezi 9,00 – 11,00 na:

778 421 526

nebo nás kontaktujte na e-mailové adrese:

dvupraha@seznam.cz

Kde nás najdete: Praha 2, Jana Masaryka 16/64 (z nám. Míru ulicí Belgická přímo k nám, zvonek SVP u vchodu do zahrady).

Trénink komunikačních a sociálních dovedností

Spirála

Skupinové aktivity pro chlapce a dívky, co mají chuť a sílu na sobě pracovat a zlepšit se v osobním kontaktu s vrstevníky

Cíle programu:

Posílit důvěru v sebe

Zažít zájem jiných lidí

Zajímat se o příběhy jiných

Vzájemně si naslouchat

Vytvořit prostředí vzájemné důvěry

Cílová skupina: chlapci a dívky ve věku I. a II. stupně ZŠ, kteří složitě hledají své místo ve vrstevnických skupinách (školních třídách, zájmových aktivitách, partách,...)

SVP DVOJKA, ulice Jana Masaryka 16, Praha 2
MALÁ SKUPINA - září až prosinec 2015, úterý od 16,30 do 18,00

Kontakt: 778 421 526 - Mgr. Klára Antelová, psycholožka SVP

nebo e-mail: dvojkapraha2@seznam.cz

Uzavřená terapeutická skupina, maximálně 10 členů, dva lektori, 8 - 10 skupinových setkání

Tematické okruhy = témata skupinových setkání:

JÁ (SOUČASNOST)

MŮJ PŘÍBĚH (POHLED ZPÁTKY)

MOJE RODINA (MÍSTO, KAM PATŘÍM)

MOJI KAMARÁDI (MÍSTO, KTERÉ HLEDÁM)

JÁ (ZA MĚSÍC, ZA ROK, ZA DVA...)

+ diskuzní skupiny, po jednotlivých tematických setkáních

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Ivana Pejřimovská

Název kurzu: Studium v oblasti pedagogických věd – speciální pedagogika

Název práce: Výchova a vzdělávání dětí v DDŠ

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 27

Celkový počet stran příloh: 5

Počet titulů českých použitých zdrojů: 3

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů:

Počet internetových zdrojů: 5